

Skąd na świecie wzięło się zło?

Cele katechetyczne – wymagania ogólne:

- przypomnienie biblijnej nauki z Rdz 3, 1–24 o pojawieniu się zła na świecie;
- kształtowanie własnej świadomości grzechu i możliwości przeciwstawiania się mu.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe. Uczeń:

- odwołując się do biblijnego opisu z Rdz 3, 1–24, potrafi opowiedzieć o upadku pierwszych ludzi;
- omawia logikę grzechu pierwotnego jako prawzoru każdego grzechu popełnionego przez człowieka;
- na podstawie zdobytej wiedzy rozumie skutki duchowe i fizyczne grzechu pierwotnego;
- pogłębia świadomość własnej słabości i na tym tle nieodzownej interwencji Boga w zbawieniu.

Pojęcia, postaci:

grzech pierwotny, szatan, kuszenie, zło, protoewangelia, zbawienie.

Wartości:

Bóg chce zbawienia człowieka, Bóg zapowiada człowiekowi Zbawiciela, Bóg wspomaga człowieka w walce ze złem, wolność człowieka.

1

propozycja realizacji

1. Przypomnienie wiadomości z poprzedniego tematu: Jaka jest różnica w obu opisach stworzenia świata i człowieka w Księdze Rodzaju? Co jest głównym przesłaniem drugiego opisu stworzenia?
2. Nauczyciel, wprowadzając w temat, podkreśla, że na poprzednich lekcjach próbowano odczytać przesłanie zawarte jest w opisach stworzenia świata i człowieka. Opisy biblijne z początku Księgi Rodzaju są opowiadaniem, przez które ówcześni autorzy chcieli wyjaśnić rzeczywistość, w jakiej żyli,

i odpowiadali na pytania, jakie i dzisiaj zadaje sobie człowiek, czyli: skąd się wzięł świat i człowiek? Jakie zadanie postawione jest przed ludźmi? Człowiek żyjący w około X wieku p.n.Ch. doświadczał dobra i zła. Wiedział, że musi ciężko pracować, aby przeżyć i zadawał sobie pytanie, skąd wzięło się zło? Czy Bóg, który stworzył człowieka z miłości i dla miłości oraz pragnie jego szczęścia, stworzył też zło? Pamiętajmy, że jeszcze wtedy nie jest znany Dekalog, ale jest ukształtowane pojęcie grzechu jako sprzeniewierzenie się Bogu, jako czynienie zła przeciw drugiemu i to zło ma swoje skutki.

3. Uczniowie szukają odpowiedzi na pytanie: **Co jest złem, które dotyka człowieka?** (nauczyciel zapisuje odpowiedzi na tablicy). W podsumowaniu nauczyciel podkreśla, że próbą odpowiedzi na pytanie o istnienie zła w świecie jest opis grzechu pierwotnego.

4. Nauczyciel dyktuje notatkę do zeszytu:

Pan Bóg, stwarzając człowieka, dał mu rozum i wolną wolę, dając prawo naturalne, chciał, aby człowiek, w wolności, swoją miłością odpowiedział na poznaną miłość Boga i cieszył się pełnią życia. Podstawowym prawem naturalnym są dwie zasady:

- *dobro należy czynić a zła unikać;*
- *każdemu należy oddać to, co mu się słusznie należy.*

6. Uczniowie czytają wspólnie opis grzechu pierwotnego z podręcznika.

7. Analiza odczytanego fragmentu: Na czym według autora tekstu polega grzech pierwotny? Jak do niego doszło? Czy człowiek przed grzechem pierwotnym znał zło? (był niewinny, nie znał). Kto nakłonił człowieka do złamania nakazu? Z jakiego drzewa został zerwany owoc? Jakiego podstępu użył szatan, żeby nakłonić Ewę do zerwania owocu poznania dobra i zła?

8. Uczniowie wraz z nauczycielem, na tablicy i w zeszytach, zapisują logikę grzechu pierwotnego:

Logika grzechu pierwotnego:

- *Szatan podstępnie wchodzi w dialog z człowiekiem;*
- *Ewa w dobrej wierze wchodzi w dialog z szatanem i przypomina obowiązujące prawo w ogrodzie Eden;*
- *Szatan podważa prawdomówność Boga i ukazuje Boga jako Tego, który dając zakaz ogranicza wolność człowieka i jego wiedzę;*
- *Pycha: człowiek chce być jak Bóg;*
- *Pożądliwość: dostrzega, że owoc nadaje się do zjedzenia, to co zakazane jest dobre;*
- *Złamanie zakazu (Ewa zerwała, spróbowała);*
- *Grzech jest sprawą wspólnoty ludzkiej (dała mężowi i on zjadł).*

9. Nauczyciel dyktuje notatkę:

Grzech pierworodny polegał na tym, że człowiek kuszony przez szatana stracił zaufanie do Stwórcy, nadużył swojej wolności i okazał nieposłuszeństwo wobec nakazu Boga. Grzech pierworodny jest prawzorem każdego grzechu, który popełnił człowiek w każdym czasie i miejscu.

10. Doświadczenie grzechu pociąga za sobą skutki duchowe i fizyczne.

Skutki duchowe:

- wstyd przed człowiekiem;
- ucieczka przed Bogiem, który szuka człowieka;
- usprawiedliwienie się przed sobą i kłamstwo wypływające z lęku;
- zrzucenie winy na innego człowieka (Adam na Ewę);
- zrzucenie winy na szatana (Ewa na węża).

Skutki fizyczne zerwania jedności z Bogiem:

Kobieta	Mężczyzna
cierpienie, brzemienność, ból rodzenia, pożądanie do męża, podporządkowanie mężczyźnie, śmierć.	praca na nieurodzajnej ziemi, trud i walka o pożywienie, ciężar pracy, śmierć.

12. Podsumowanie: Kogo Pan Bóg ukarał za to co się stało w ogrodzie Eden i na czym polegała kara? Czy Bóg przeklął człowieka? Nauczyciel podkreśla, że choć człowiek został dotknięty grzechem, to Bóg nie przestał go kochać, lecz dał obietnicę pojednania.

13. Uczniowie zapisują notatkę do zeszytu:

Natura ludzka została skażona grzechem pierworodnym, który jest przekazywany przez zrodzenie i dotyczy każdego człowieka.

inna propozycja pracy na lekcji

Należałoby dokonać dokładnej analizy tekstu biblijnego (Rdz 3) w oparciu o podręcznik. Z Rdz 3 wypisać prawdziwe cechy Boga na podstawie *metody słoneczka*⁶.

⁶ Z. Barciński, *Metody dyskusyjne*, art. cyt., s. 32.

Opis metody *słoneczka*:

Istotnym elementem tej metody jest zestawienie poglądów w formie promieni ułożonych z kartek hasłowo, prezentujących tę samą odpowiedź. Metodę można wykorzystać do opisanego problemu, na które odpowiedzi można przedstawić w formie hasłowego zestawienia.

Potrzebne materiały: Kartki (ok. 8 cm x 8 cm), flamastry. Liczba uczestników jest dowolna, a czas trwania ok. 10–15 minut.

Przebieg metody jest następujący:

- Należy wygospodarować w klasie jakąś wolną przestrzeń, gdzie będzie można rozłożyć *słoneczko*.
- Dzielimy uczestników na grupy 3-osobowe, przydzielamy zadanie (np.: Jakie są najważniejsze cechy Pana Boga?), instruujemy, że wynik dyskusji w formie haseł wypisują na małych kartkach, każdej grupie dajemy odpowiednią ilość kartek np. trzy oraz pisaki.
- Praca w małych grupach: Uczestnicy dyskutują, poszukując odpowiedzi, a wynik dyskusji w formie haseł wypisują na małych kartkach.
- Praca na forum ogólnym: Przedstawiciele grup układają na podłodze *słoneczko* w ten sposób, że kartki z tymi samymi hasłami tworzą promienie. Kolejne osoby albo dokładają kartki do powstałych promieni, albo tworzą nowe. Promienie są ułożone wokół okręgu. Po ułożeniu *słoneczka* zapraszamy uczestników do spaceru i zapoznania się z promieniami.

Tak wypisanym cechom Boga należałoby przeciwstawić te, które Bogu przypisuje szatan. Uczniowie winni zrozumieć, że uznanie Boga za tyrana, nieprzyjaciela człowieka (co sugeruje szatan) jest smutnym dziedzictwem grzechu pierworodnego. Przewyciężenie strachu przed Bogiem jako tyranem, zobaczenie, że Bóg jest przyjacielem, prowadzi do właściwej postawy wobec Stwórcy w sakramencie pokuty.

Na zakończenie (lub na następnej lekcji) można zrobić krótki test. Jego celem byłoby wyeliminowanie stereotypu o deklarowaniu przez Biblię wyższości mężczyzny nad kobietą oraz rozprawienie się z nieszczęsnym obrazem jabłka.

Należałoby podkreślić (choćby przez dokładniejsze omówienie na następnej lekcji) treści ćwiczenia 2. (*pracy domowej*). Młodzież wchodząca w okres dorastania boryka się z trudnościami moralnymi, które przekraczają możliwości samodzielnego rozwiązania. Ważne jest, by w tym właśnie momencie dać informację, że natura ludzka jest skażona złem (dziedzictwo grzechu pierworodnego), lecz jednocześnie pozostaje w człowieku wielka tęsknota za dobrem. Tylko Bóg może przywrócić tę równowagę.

Modlitwa: *Ojcze nasz.*

praca domowa

Polecenie z podręcznika.

Korelacja z innymi przedmiotami:

- ✓ język polski – wzorce osobowe w literaturze, trafność uwagi o łatwości ukazywania zła (wiersz ks. J. Twardowskiego *Skąd przyszło*);
- ✓ wychowanie do życia w rodzinie – sakrament pokuty jako ułatwienie przezwycięzania konfliktów w rodzinie;
- ✓ wiedza o społeczeństwie – wychowanie obywatelskie: postawa człowieka wierzącego w działalności społecznej – gotowość do korygowania swojego postępowania;
- ✓ plastyka – przedstawienie grzechu pierworodnego (pozabiblijna geneza *jabłka*);
- ✓ godziny do dyspozycji wychowawcy – wzorce osobowe.